

Koncepcia rozvoja ekologického výskumu a vzdelávania Slovenskej komisie pre životné prostredie

Riadenie ochrany a tvorby životného prostredia vyžaduje bez akýchkoľvek pochybností najvyššiu úroveň poznatkov každého zúčastneného prvku tohto procesu vo veľmi širokom pásme odvetví. Má prierezový, nadodvetvový charakter.

Praktická aplikácia nadodvetvových poznatkov nevyhnutne vyžaduje nový typ koordinácie vedeckých, výskumných, vzdelávacích, osvetových, riadiacich, plánovacích, projektových až realizačných činností vo všetkých oblastiach ŽP. Je to úloha mimoriadne náročná, vyžaduje zmeny v činnosti všetkých vstupujúcich prvkov a možno ju splniť len postupne.

Vznikom Slovenskej komisie pre životné prostredie sa vytvoril inštitucionálny rámec pre prierezové riadenie ochrany a tvorby ŽP. Zároveň vznikla spoločenská požiadavka (nového typu, nie smerné čísla) na vytvorenie profilu poznatkovej základne, ktorá sa bude aplikovať do spoločenskej praxe cez riadiace nástroje SKŽP. Tento komplex požiadaviek je sformulovaný do programu "Ekologická akadémia" (EA), ktorý vychádza zo zásad environmentálnej politiky SKŽP.

Environmentálnu politiku SKŽP v koncepcnej časti chápeme ako "ekologizáciu spoločenského rozvoja". Týmto zdôrazňujeme, že zásady budú prirodzenou súčasťou všetkých oblastí spoločenského rozvoja. Zameriavame sa na ekologizáciu spoločenského vedomia (vrátane vedy, výskumu, vzdelávania), legislatívnych a ekonomických nástrojov riadenia, hospodárenia v krajine (organizáciu a využívanie priestoru), technologických procesov. Súčasťou ekologizácie je aj praktická politika SKŽP, najmä riadenie miestnej štátnej správy ŽP, vytvorenie a využívanie integrovaného informačného systému ŽP, expertízna politika, riadenie projektov, medzinárodná politika SKŽP a i.

Tieto oblasti ekologizácie tvoria prvý zdroj pre vecnú náplň programu EA, najmä pre vedecko-výskumnú činnosť a teoretické vzdelávanie.

Environmentálna politika SKŽP v štátosprávnej časti vyplýva z jej kompetencie ako ústredného orgánu štátnej správy v oblasti ochrany prírody; ochrany akosti, množstva a racionálneho využívania vôd; ochrany ovzdušia; územného plánovania a stavebného poriadku i nakladania s tuhým komunálnym odpadom.

Tieto oblasti tvoria druhý zdroj pre vecnú náplň programu EA, najmä pre praktické vzdelávanie riadiacich štruktúr SKŽP.

Keďže program EA vyúsťuje do praktickej realizácie poznatkovej základne, pričom niektoré oblasti environmentálnej politiky SKŽP vyžadujú okamžité nasadenie týchto poznatkov v praxi, jednou z hlavných ideí EA je funkčné prepojenie a pretvorenie existujúcich vedeckovýskumných a vzdelávacích štruktúr. To znamená, že si EA bezpodmienečne nenárokujú nové prvky (aj vzhľadom na hospodársku situáciu štátu), ale podľa obsahovej náplne chce pretvoriť, prepojiť a reorganizovať existujúce. Predpokladáme, že takýto prístup umožní rýchlu realizáciu aspoň najnevyhnutnejších častí programu EA.

Schéma programu Ekologickej akadémie

Rozhodujúcou ideou EA nie je iba naplnenie schémy (predpokladáme, že ju možno naplniť, ba až preplniť okamžite existujúcimi prvkami), ale vzájomné funkčné prepojenie prvkov najmä vo vertikálnom smere.

Konkrétny spôsob prepojenia vstupujúcich prvkov môže byť rôzny a zrejme sa bude postupne vyvíjať, nie je však nevyhnutné, aby to bol unifikovaný spôsob. Môže to byť len voľné programové prepojenie, forma združených pracovísk s presne stanoveným krátkodobým alebo dlhodobým štatútom činnosti. Pri každom spôsobe sa však predpokladá prepojenie menších štruktúrnych prvkov - jednotlivých konkrétnych osôb, pracovných skupín, katedier a oddelení (najmä vo vedecko-výskumnej oblasti), ktoré môžu pružne reagovať na dlhodobé, krátkodobé aj okamžité požiadavky. Administratívne "dohody o spolupráci" medzi vyššími štruktúrnymi subjektmi (ústavami, fakultami, vysokými školami, projektovými organizáciami), známe z minulosti, neboli efektívne, mnohokrát boli len formálne.

Podľa svetového trendu možno očakávať najmä postupné posilňovanie vedeckej činnosti na univerzitách a naopak, zapájanie väčšieho počtu špičkových vedeckých pracovníkov do pedagogického procesu, tým aj postupné prirodzené prepájanie akademických a vysokoškolských ústavov. Ďalej sa predpokladá zintenzívnenie komerčnej výskumnej a projektovej činnosti vedeckých a odborných pracovníkov priamo na vedeckých a vzdelávacích inštitútoch. Takéto prepojenie rôznych prvkov považujeme z hľadiska praktickej realizácie programu EA za veľmi efektívne.

Realizácia programu Ekologickej akadémie

Vychádzajúc zo zákonom stanovených kompetencií jednotlivých odvetví treba zdôrazniť, že SKŽP ako iniciátor programu EA nie je riadiacim orgánom vedy, výskumu, vzdelávania, ale ani projektovej činnosti a mnohých ďalších aktivít súvisiacich so životným prostredím. SKŽP vydaruje voči rezortom, ktoré riadia tieto činnosti, svoje požiadavky na obsah a výsledky týchto procesov, programov EA, spôsob zabezpečovania je však v kompetencii príslušných odvetví. Prirodzenou reakciou týchto odvetví

by zrejme malo byť týmto požiadavkám z najrôznejších dôvodov vyhovieť.

Program EA však nevyklučuje iné vedeckovýskumné a vzdelávacie aktivity, ani nepokrýva celú šírku prírodných, technických a iných vied s bližším alebo vzdialenejším vzťahom k ŽP. Vyjadruje jednoducho potreby, vyplývajúce z prierezového charakteru SKŽP ako ústredného orgánu štátnej správy v oblasti ŽP.

Vedecko-výskumná časť Ekologickej akadémie

Návrh vedeckovýskumnej časti vychádza najmä z koncepcie politiky SKŽP. Stanovuje hlavné smery vedeckovýskumných činností, potrebných na riadenie ochrany a tvorby ŽP na úrovni vedeckovýskumných programov a podprogramov. Predkladá ich príslušným rezortom, vedeckým a výskumným organizáciám, univerzitám aj odbornej verejnosti ako svoje požiadavky, ktoré považuje za prioritné. Programy a podprogramy sa naplňujú konkrétnymi projektmi. Metodika a mechanizmus konkrétnej realizácie projektov (najmä jej financovanie) sa riadi osobitnými pravidlami. SKŽP vychádzajúc z vlastných potrieb stanovila na klasifikáciu vedeckovýskumných projektov tri skupiny kritérií, ktoré určujú:

- vzťah projektov k činnosti "rezortu" SKŽP, t. j. stupeň dôležitosti projektu vzhľadom na úlohu SKŽP,
- obsah projektov vychádzajúcich z politiky ekologizácie spoločenského rozvoja,
- priority z regionálneho hľadiska.

• Vzťah projektov k činnosti SKŽP

SKŽP na politicko-riadiacej úrovni hodnotí a syntetizuje jazyk týkajúce sa ŽP, ktoré sú však produktom iných výrobných a nevýrobných odvetví. Podľa toho klasifikuje a prioritizuje typy projektov:

- Informačný a riadiaci systém SKŽP

Okruh problémov existenčného významu "rezortu" životného prostredia, preto je ich riešenie na prvom stupni priority. Mnohé konkrétne monitorovacie systémy zložiek a javov dotýkajúcich sa ŽP však naďalej zostanú v pôsobnosti príslušného odvetvia.

- *Zdokonaľovanie poznatkovej základne riadenia ochrany a tvorby ŽP (vedecké, metodické, edukačné projekty)*

Okruh problémov "prierezového" charakteru, týkajúci sa ŽP ako celku, preto by mali takéto projekty podporovať spoločne SKŽP aj rezort, do ktorého pôsobnosti vybraná problematika patrí.

- Postupy a technológie asanácie poškodenia ŽP

V tejto skupine ide o tzv. "bioprojekty", ktoré by mali komplexne postihnúť stav, príčiny, ako aj postup riešenia problémov ŽP. Tieto projekty by mali podporovať predovšetkým pôvodcov poškodenia ŽP. V prípade, ak je v regióne mnoho pôvodcov, SKŽP môže tieto programy koordinovať. Hlavnou úlohou SKŽP v tejto skupine je stanoviť priority riešenia z celoslovenského pohľadu.

- *Zdokonaľovanie technológií prevencie poškodenia ŽP - ekologizácia technologických procesov*

Sú to v súčasnosti najfrekvencovanejšie problémy ŽP. Projekty by však mali finančne zabezpečovať tie rezorty, ktoré danú zložku ŽP ohrozujú.

SKŽP bude ovplyvňovať realizáciu projektov tak, že bude nútiť rezorty k zabezpečeniu požadovaného stavu ŽP. Na to však budú rezorty potrebovať najnovšie výsledky vedy a výskumu.

• Obsahová náplň projektov

Schému navrhovaných programov a podprogramov obsahuje tab. 1. Toto kritérium považujeme za hlavné.

Každý program a podprogram sa rozvádza na projekty, pričom hlavnou úlohou je:

- stanoviť "biele" miesta, t. j. miesta, ktoré nepokrýva žiadny projekt,
- stanoviť "prekryvy", t. j. problémové okruhy, na ktoré je veľmi veľa ponúk a kde sa ponuky prekrývajú.

• Priority z regionálneho hľadiska

Členiť priority na celosvetové, európske, celoštátne či republikové má význam v prípade zahraničnej podpory projektov.

Edukačný program Ekologickej akadémie

Vychádza z koncepcie aj štátosprávnej časti politiky SKŽP. Jej náplň predurčuje ideálny profil absolventov - odborníkov pre rôzne oblasti ochrany a tvorby ŽP. Jednou z foriem edukačného programu EA bude program Ekologického minima, ktorý sa sformuluje a určí pre najširšie vrstvy obyvateľstva a ich príslušnú vzdelanostnú úroveň. V tomto článku sa budeme podrobnejšie venovať vzdelávaniu nadväzujúcemu na ukončené stredoškolské a vysokoškolské štúdium, postgraduálnemu štúdiu a rezortnému vzdelávaniu SKŽP. Metodickým východiskom môže byť ideálny zoznam odborností pre riadenie ochrany a tvorby ŽP v súčasnosti, príp. v blízkej budúcnosti:

• *krajinná ekológia a ochrana ŽP* - prierezový učiteľský smer pre učiteľov základných a stredných škôl.

• *krajinná ekológia* - prierezový vedecký smer pre koncepcné činnosti v celej šírke ŽP.

• *ochrana a tvorba ŽP* - (krajinná synergetika) - prierezový praktický smer pre riadenie ŽP v celej šírke, manažerský, ekologicko-ekonomický smer.

• *legislatíva a ekonomika ŽP* - špecializovaný smer na systémové nástroje riadenia ŽP.

• *priestorová organizácia územia* - novodobý smer integrácie urbanizmu, územného a regionálneho plánovania, zameraný na ekologicky optimálnu organizáciu a využitie územia.

• *architektúra ŽP* - špecializovaný smer tvorby "malého" (bezprostredného) životného prostredia.

• *ekozozológia a fyziotaktika* - prírodovedný smer zameraný na ochranu ekologickej stability krajiny, biodiverzity, geodiverzity, genofondu a na zásady racionálneho dlhodobého významu prírodných zdrojov.

• *krajinná ekologicke meliorácie* - prírodovedno - technický smer zameraný na ochranu a racionálne využívanie pôdnych a lesných zdrojov, na ich priestorovú organizáciu a optimalizáciu technológií ich využitia.

• *ekologizácia hospodárenia s vodnými zdrojmi* - smer zameraný na racionálne využívanie a ochranu vodných zdrojov.

• *ochrana kvality ovzdušia a vody* - technický smer zameraný na zlepšenie technológií, ktoré produkujú emisie.

Tab. 1. SYSTÉM VEDECKO-VÝSKUMNEJ POLITIKY SKŽP

Programy		Podprogramy	
NADTVARBA RIADENIA OCHRANY ŽP	Poznatková nadsťava riadenia ŽP	A. Integrovaný informačný systém ŽP a monitoring	Prierezové 1. Integrovaný informačný systém ŽP 2. Diaľkový prteskum Zeme v oblasti ŽP 3. Monitoring ŽP
	Politicko- ekonomická riadenia ŽP	B. Ekologizácia spoločenského vedomia	4. Politické aspekty riadenia ŽP 5. Teoretické a metod. základy výskumu ŽP 6. Ekologická akadémia
		C. Legislatívne a ekonomické nástroje ochrany ŽP	7. Legislatívne nástroje ochrany ŽP
REALIZÁCIA OCHRANY ŽP	Riadenie ochrany ŽP v priestore	D. Ekologizácia hospodárenia v krajine	9. Ekologicky optimálna organizácia 10. Územný systém stresových faktorov 11. Územný systém ekologickej stability a ochrany prírody
		E. Technológia využívania, ochrany a regenerácie prírodných zdrojov	12. Regionálne ekologické problémy 15. Ochrana lesných zdrojov 16. Ochrana pôdnych zdrojov 17. Ochrana a racionálne využívanie vodných zdrojov 18. Ochrana ovzdušia 19. Racionálne využívanie nerastných zdrojov
	Technológia (realizácia) ochrany ŽP a odvetvové činnosti	F. Ekologizácia výrobných a iných odvetvových činností	13. Technológia regenerácie regiónov - bioprojekty 20. Ekologizácia hospodárenia s odpadmi 21. Zdokonaľovanie technologických procesov a "ekologizácia vlastností výrobov 22. Regenerácia fungovania poloprírodných ekosystémov
			14. Regenerácia spoločenských síl (rekreácie, liečenie, hygiena)
			8. Ekonomické nástroje ochrany ŽP

- *ekologizácia hospodárenia s odpadmi* - technický smer zameraný na poznanie technológií produkujúcich odpady, ako aj možnosti ich využitia a likvidácie.

- *hygiena ŽP* - medicínsky smer zameraný na poznanie kolobehu cudzorodých látok v ŽP a v živých organizmoch.

- *informatika a monitorovanie ŽP* - smer zameraný na tvorbu a obhospodarovanie informačného systému ŽP.

Mnohé z týchto odborností sa v súčasnosti na vysokých školách nevyučujú, resp. študijné plány majú inú náplň, ako by vyžadovali činnosti na riadenie ochrany ŽP. Preto budú program EA dopĺňať vzorové profily absolventov vo vymenovaných odbornostiach, ako aj ideové návrhy na náplň študijných plánov. Znovu zdôrazňujeme, že hlavnou úlohou SKŽP je vyjadriť požiadavku na výsledný profil odborníkov, ktorí by mali riadiť starostlivosť o ŽP, nie však riešiť konkrétnu náplň ich štúdiá.

Prierezové a špeciálne vedomosti v ochrane a tvorbe ŽP

Pretože riadenie ochrany ŽP má prierezový charakter, aj konkrétne osoby zúčastnené na tomto procese musia mať určitý stupeň prierezových vedomostí, a to podľa stupňa riadenia (napr. na vedúcich funkciách vysoký stupeň prierezovosti s vyváženým podielom vedomostí zo všetkých sfér OTŽP, na funkciách výkonných špecialistov len základný stupeň prierezovosti s prevahou vedomostí v konkrétnom odbore). Preto jednou z hlavných ideí edukačného programu EA je stanoviť povinný blok predmetov pre všetkých potenciálnych riadiacich pracovníkov bez ohľadu na to, v ktorej z uvedených odborností budú pracovať (tzv. ekologické minimum). Tento blok zabezpečí základný stupeň prierezových vedomostí každého absolventa.

Keďže potreba odborníkov v tejto oblasti je akútna, okrem riadneho štúdia bude treba pristúpiť aj k špeciálnym formám vzdelávania. Ide tu predovšetkým o postgraduálne (doktorandské) výchovu vysokokvalifikovaných odborníkov pre koncepčné a vedecko-výskumné ciele, ako aj doškofovacie kurzy (doterajšie postgraduálne a pomaturitné štúdiá), ktoré sa zamerajú jednak na poskytnutie prierezových vedomostí, jednak na prehĺbenie odborností v jednotlivých sférach. SKŽP pripravila nariadenie vlády SR, ktoré sa týka získania tzv. odbornej spôsobilosti pracovníkov v štátnej správe ŽP. Z tohto nariadenia sa budú odvíjať vzdelávacie aktivity SKŽP. Vychádzajúc zo súčasného stavu, resp. z ideálneho stavu pracovníkov v štruktúrach zúčastnených na riadení OTŽP, malo by sa školíť ca 2500 pracovníkov priamo z rezortu SKŽP (ústredia, miestnej štátnej správy, odborných útvarov) a asi 1500 pracovníkov v iných rezortoch, ktorí sa zúčastňujú na riadení ochrany ŽP.

Je to teda okolo 4000 odborných pracovníkov rôznej vzdelanostnej úrovne a zamerania. Prírodnú obmenu odborných pracovníkov možno odhadnúť v priemere na 2-3 % ročne. Túto výmenu bude SKŽP iniciovať odporúčeným profilom absolventa a predpísanou odbornou spôsobilosťou pre výkon danej funkcie. Samozrejme, sú to len všeobecné predpoklady obmeny, v každom jednotlivom prípade bude rozhodovať kvalita konkrétnych osôb.

Systém vzdelávania pracovníkov Slovenskej komisie pre životné prostredie

V najbližšom období nemožno očakávať výrazné zvýšenie počtu nových absolventov s požadovaným vzdelaním, preto SKŽP bude situáciu riešiť zavedením rôznych foriem odborného

vzdelávania nadväzujúceho na ukončené stredoškolské a vysokoškolské štúdium. Tento zámer korešponduje so svetovým trendom celoživotného vzdelávania.

Formy vzdelávania

Predpokladáme, že budú potrebné tri, resp. štyri formy vzdelávania:

a) *Odborné školenia pracovníkov úradov ŽP*. Časový obsah školenia sa navrhne podľa vecnej problematiky, predpokladá sa 2-3 dni. Školenia sa zamerajú na prehĺbenie odborných vedomostí podľa jednotlivých úsekov činnosti, na výklad a aplikáciu právnych predpisov súvisiacich s OTŽP a na aktuálne otázky výkonu štátnej správy ŽP.

b) *Kurz riadenia ochrany a tvorby ŽP*. Navrhujeme 100 vyučovacích hodín (2 týždne). Bude zameraný na oboznámenie pracovníkov úradov ŽP s politikou SKŽP, ako aj so základmi jednotlivých oblastí riadenia ochrany ŽP v pôsobnosti SKŽP, ako aj úradov ŽP. Tieto kurzy budú základom pre získanie odbornej spôsobilosti na výkon určených funkcií v úradoch ŽP podľa príslušného nariadenia vlády SR. Prvé z nich sme otvorili v septembri 1991.

c) *Postgraduálne štúdium "Ekologizácia spoločenského rozvoja"*. Navrhujeme v rozsahu 400 vyučovacích hodín v 4 semestroch počas dvoch rokov. Bude zamerané na získanie hlbších teoreticko-metodických aj praktických vedomostí zo všetkých oblastí ochrany ŽP. Štúdium je určené pre pracovníkov, ktorí by perspektívne mali vykonávať riadiace funkcie v SKŽP, v úradoch aj v odborných útvaroch ŽP, ako aj pre pracovníkov-špecialistov, ktorí budú vykonávať odborné činnosti v rámci celého systému riadenia ŽP. Tento typ štúdia by sa mal otvoriť v 1. polroku 1992.

d) *Postgraduálne (doktorské) štúdium na univerzitách a špecializovaných vysokých školách*. Toto štúdium súvisí s novými formami vysokoškolského vzdelávania a bude nahrádzať doterajšie aspirantúry. Je určené pre vybraných špecialistov na vedecké riešenie otázok ŽP. Ide o intenzívnu vedeckú výchovu, nie o štúdium popri zamestnaní. Vzdelávanie tohto typu budú organizovať príslušné vysoké školy, SKŽP vyjadruje len ideovú potrebu takýchto odborníkov a v spolupráci so školami môže ovplyvniť náplň štúdiá. Napr. PF UK v Bratislave otvorila v tomto školskom roku postgraduálne štúdium v odbore "Environmentalistika".

Dokladom o úspešnom absolvovaní tej-ktorej formy vzdelávania bude osvedčenie (preukaz, diplom), ktoré bude vydávať SKŽP (pre a), b), c), resp. príslušná vysoká škola (pre d)).

Obsahová náplň vzdelávania

Budeme charakterizovať len formy z predchádzajúcej kapitoly (formy a, d, majú veľmi špecifickú náplň).

Obsahová náplň kurzov bude modulová, pričom každý kurz bude obsahovať:

- predmety zabezpečujúce prierezové vedomosti,
- predmety zabezpečujúce špecializované vedomosti.

SKŽP intenzívne rozpracúva obsahové moduly kurzov:

a) prierezové pre vedúcich pracovníkov úradov ŽP a odborných útvarov, ako aj pre vybraných špecialistov v zásade zamerané na riadenie ochrany ŽP v celej šírke,

b) špecializované pre pracovníkov-špecialistov jednak úradov ŽP, jednak odborných útvarov:

- územného rozvoja, urbanizmu, architektúry a stavebného poriadku,
- ochrany prírody a krajiny štruktúry,

- ochrany ovzdušia, hospodárenia s odpadmi, ochrany pred rizikovými faktormi,
- ochrany vodných zdrojov,
- legislatívy a ekonomiky ŽP,
- informatiky a monitoringu ŽP.

Modulovosť vzdelávania spočíva v rôznom podiele počtu hodín prierezových a špecializovaných predmetov. Tento podiel sa stanoví podľa požiadaviek tej-ktorej špecializácie.

Nepredpokladá sa, že by sa s výučbou navrhnutých modulov začalo naraz pre rôzne špecializácie pracovníkov. Moduly sa však dajú časovo spájať a kombinovať.

V zásade možno stanoviť, že každý modul bude obsahovať tieto skupiny predmetových blokov:

- filozoficko-metodologické základy OTŽP (environmentálna "ideológia" a politika SKŽP),
- prírodovedné základy OTŽP (o abiotických, biotických aj socio-ekonomických zložkách krajiny, ich analýzy, systémy, interpretácie),
- technologické základy OTŽP (technológia ochrany prírodných zdrojov, vplyv technologických procesov na prírodné zdroje, ekosystémy a človeka),
- priestorové riadiaco-organizačné aspekty OTŽP (základy priestorových plánovacích procesov),
- systémové základy riadenia OTŽP (ekonomické, právne, legislatívne aspekty OTŽP a informatizácia riadenia OTŽP).

Návrh podielu predmetov v jednotlivých moduloch vychádza zo súčasných požiadaviek jednotlivých úsekov riadenia OTŽP. Obsah jednotlivých modulov je však otvorený, flexibilný a perspektívne sa môže upravovať.

Osobitnou aktivitou SKŽP je program celoživotného ekologického vzdelávania všetkých "neodborných" vrstiev obyvateľstva - "Ekologické minimum". Jeho obsah samozrejme korešponduje s uvedeným všeobecným obsahom prierezových ekologických vedomostí, forma a hĺbka obsahu jednotlivých blokov však bude veľmi rôznorodá. SKŽP ustanovila pre tento program osobitnú radu, ktorej členmi sú zástupcovia rôznych rezortov aj nevládných organizácií, sú v ňom zaangażované ochrannárske organizácie, cirkev, združenie miest a obcí a i.

Organizácia vzdelávania

Základným mottom vzdelávania má byť jeho kvalita. V súčasných ekonomických podmienkach zohrávajú podstatnú úlohu finančné požiadavky a potreby. Záujmom SKŽP bude zabezpečovať vzdelávanie tak, aby sa dosiahol optimálny pomer medzi jeho kvalitou a nákladmi s tým spojenými (vrátane optimálneho časového priebehu).

Organizáciou a koordináciou vzdelávania pracovníkov rezortu SKŽP je poverené Krajinnoekologické centrum SKŽP v Banskej Štiavnici. Podľa predpokladaného rozsahu činnosti úradov a odborných útvarov chceme do konca r. 1992 vyškoliť minimálne 800 pracovníkov úradov ŽP na získanie odbornej spôsobilosti, do r. 1993 všetkých pracovníkov, ktorí musia mať odbornú spôsobilosť (asi 1500 pracovníkov úradov a inšpekcií). Okrem toho treba počítať so školením odborných útvarov. Z toho je zrejme, že SKŽP bude využívať aj služby rôznych iných školiacich organizácií a vybrané lektorské kolektívy. Mnoho organizácií už takéto služby ponúklo s hotovými projektmi kurzov.

Rozhodujúcim aspektom vzdelávania pracovníkov rezortu SKŽP je systémová koordinácia podľa jednotnej ideovej schémy. Preto SKŽP bude akceptovať ponuky školiacich organizácií len vtedy, ak budú učiť presne to, čo SKŽP chce podľa vypracovaných modulov štúdia. Samozrejme, SKŽP nebráni, ba dokonca víta, ak sa v oblasti životného prostredia budú vzdelávať čo naj-

širšie vrstvy odborníkov, vzhľadom na obmedzené materiálne možnosti však bude rezort SKŽP vysielaf svojich pracovníkov na prísne účelovo zamerané vzdelávacie kurzy.

V tomto smere je azda najlepšia situácia v oblasti ekologizácie hospodárenia v krajine, kde fungujú alebo sa rozbiehajú mnohé prvky (napr. pripravované združené pracoviská Odd. ekosozológie a monitoringu ÚZE SAV s Katedrou ekosozológie a fyziotaktiky PF UK v Bratislave, Kabinet evolučnej krajinej ekológie SAV s Fakultou architektúry STU v Banskej Štiavnici a združené pracovisko Odd. špeciálnej krajinej ekológie ÚKE SAV a Pedagogickej fakulty v Nitre a i.).

Ukončili sa prvé postgraduálne a pomaturitné štúdiá "Ekologizácia hospodárenia v krajine" v Banskej Štiavnici. Rozbieha sa program Prírodovedeckého kolégia stredných škôl v Banskej Štiavnici (začali fungovať iniciálne prvky-špecializované štúdium v niekoľkých triedach, najmä na Strednej lesníckej technickej škole a SPŠCh). Pracuje Krajinnoekologické centrum SKŽP v Banskej Štiavnici (koordinačno-organizačný prvok).

Pripravil sa program prierezového medziodborového štúdia ako základ pre Ekologickú akadémiu za účasti PF UK, CHTF STU a FA STU.

Okrem týchto prvkov sa predpokladá, že k programu EA sa prihlási Ekologická fakulta TU vo Zvolene a ďalšie.

Na rôznych fakultách vysokých škôl, napr. na CHTF STU, FA STU, VŠP v Nitre a i. prebieha intenzívna výuka najrôznejších smerov "ekologických" technológií. Tieto smery bude treba aspoň minimálne koordinovať, napr. zavedením povinného bloku krajinno-ekologických predmetov.

Z tohto prehľadu vidieť, že niektoré potrebné smery programu EA zatiaľ vôbec nie sú zabezpečené, čo zároveň možno považovať za východisko pre riešenie najbližších úloh.

"Základom ekologickej krízy je kríza etická."

Julian Aleksandrowicz

"Etika úcty k životu neuznává žádnou relativní etiku. Za dobro pokládá jen zachování a podporování života. Každé jeho ničení a poškozování, ať k nemu dojde za jakýchkoliv okolností, cejchuje jako zlé. Žádné předem hotové kompromisy mezi etikou a nutností nemá na skladě. Stále novým a vždy originálním způsobem se absolutní etika úcty k životu v člověku vypořádává se skutečností. Neřeší konflikty místo něho, nýbrž nutí ho, aby se rozhodl pokaždé sám, jak dalece může zůstat etickým a nakolik se musí podřídit nutnosti ničit a poškozovat život a tím se proviňovat. V etice nepostupuje člověk kupředu tak, že dostane návod na patřičné vyrovnání mezi etickým a nevyhnutelným, ale jenom tak, že stále zřetelněji slyší hlas etična, že je stále víc ovládnán touhou život uchovávat a podporovat a že se stále tvrdšíjněji brání nutnosti život ničit a poškozovat."

Albert Schweitzer
